

בס"ד

מסמך הלימה בהיסטוריה חמ"ד

חטיבות 'מסורת ומודרנה' ו'נאציזם ושואה'

עולים חדשים

חלק ראשון

תשפ"ו

שימו לב!

להלן קישור למארוז הלמידה הדינמי שבו יש הצעות למערכי שיעור בכל

נושאי הלימוד : [קישור למארוז למידה דינמי](#)

בתכנית הלימודים חלק ראשון יש 2 חטיבות שיפורטו להלן :

1. מסורת ומודרנה
2. נאציזם ושואה



רשימת נושאי הלימוד	רשימת תתי הנושאים שיילמדו	רשימת תתי הנושאים שלא יילמדו
חטיבת מסורת ומודרנה		
הנאורות	השינויים שחוללה הנאורות – התהוות ההכרה בערך האדם מאפייני הנאורות : אינדיבידואליזם, רציונליזם, ספקנות וחילון, ידע וקדמה	
התנועות האידאולוגיות המודרניות : אידאולוגיות כמחוללות שינויים חברתיים ומדיניים :	<u>לאומיות</u> יילמד כמונח	סוציאליזם
המשטרים הטוטליטריים		קומוניזם ופשיזם
מעמד היהודים בעת החדשה משלהי המאה ה־18 עד ראשית המאה ה־20	השפעת הליברליזם על תמורות בחברה היהודית. השינויים במעמד המשפטי של היהודים בקהילות השונות בעת החדשה – המורה ילמד על <u>מדינה אחת</u> על פי בחירתו מתוך ארבע המדינות האלה : <u>ארצות האסלאם</u> 1. האימפריה העות'מנית 2. אלג'יריה <u>מרכז ומערב אירופה</u> 3. צרפת 4. מדינות גרמניה ואוסטריה	

	— מתן שוויון זכויות (אמנציפציה) - פתיחת שערי תעסוקה ולימודים — הרחבת אזורי מגורים השלכות השינויים במעמד היהודים (האמנציפציה) על החברה היהודית: -תהליכי התערות בחברה הסובבת: שינוי אורחות חיים: לבוש, שפה, מתירנות והתבוללות	
משה מנדלסון ותנועת ההשכלה		תנועת ההשכלה היהודית
- מזרח אירופה: "ההשכלה מטעם" — המזרח התיכון וארצות האסלאם — בתי הספר של "כל ישראל חברים" — תימן — חדירת רעיונות ההשכלה — הפולמוס בין ה"דרדעים" וה"עקשים"		יישום רעיונות השכלה
. ההתנגדות לרפורמה ולערכי המודרנה — חת"ם סופר התבססות החסידות, התפשטותה והתמודדותה עם אתגרי המודרנה	המענה האורתודוקסי לגווניו ויחסו למודרנה ולתיקונים בדת: יש ללמוד על הניאו - אורתודוקסיה בלבד: ניאו -אורתודוקסיה - חיוב המודרנה תוך שמירה קפדנית על מצוות הדת וחיזוק הזהות האורתודוקסית: תפיסת "תורה עם דרך ארץ" — רש"ר הירש	תנועות וזרמים יהודיים במאות ה־19 וה־20



— התרחבות החסידות והפיכתה לתנועה דתית חברתית המונית — "העדה" ו"החצר" כתחליף לקהילה ד. הישיבות בליטא והתמודדותן עם אתגרי המודרנה במזרח אירופה — חיזוק הלמדנות ומעמד הלומדים — הישיבות כארגון חברתי רעיוני על-קהילתי. ישיבת וולוז'ין וישיבות המוסר. ה. רבני הקהילות הספרדיות והקהילות בארצות האסלאם והתמודדותם עם אתגרי "העולם החדש"		
	ייחודו של הפתרון הלאומי-ציוני: 1. שורשי הרעיון הציוני כלאומיות מודרנית: "-מבשרי הציונות" — יש ללמוד על מבשר ציונות אחד: הרב אלקלעי או הרב קלישר - חובבי ציון 2. התנועה הציונית בראשות הרצל: המצע של התנועה — פתרון מדיני בארץ-ישראל מוכר במשפט העמים, תוכנית באזל, צ'רטר	התנועה הציונית



	— הקונגרס הציוני — מפלגות וזרמים : ציונות מדינית, ציונות מעשית וציונות דתית — הציונות הדתית — הרקע להקמת תנועת המזרחי -הרב ריינס וגישתו לתנועה הציונית	
	ראשית התארגנות התנועה הציונית והעליות "הראשונות" לארץ-ישראל	
		חטיבת נאציזם ושואה
	נאציזם — אידאולוגיה נאצית : מ"פולקזיס לגזע", לאומיות אתנית, טוהר הגזע ומרחב המחיה, מיין קאמפף — דרכי עליית הנאצים לשלטון והתבססותם בו	
הצגת היהדות והמוסר היהודי בחשיבה ובתעמולה הנאצית כאנטייתזה וכאויב לאריות ולאנושות בכלל	מדוע היו היהודים קבוצת יעד לרדיפה הגרמנית? הזיקה בין האידאולוגיה הנאצית לאנטישמיות המודרנית והמסורתית	ייחודה של האנטישמיות הנאצית נגד היהודים ונגד היהדות
	באילו דרכים יושמה האידאולוגיה האנטי יהודית בגרמניה : מגמות במדיניות האנטייהודית 1933-1938 : השפלה, בידוד והגירה, חקיקה ונישול — חרם כלכלי נגד היהודים	שלבים במדיניות האנטייהודית של הנאצים בגרמניה בשנים 1933-1939



	— שרפת ספרי היהודים וגזרת איסור השחיטה — חקיקת חוקי הגזע — חוקי נירנברג, ביטול האמנציפציה — אריזציה — החרמת רכוש של יהודים והוצאת היהודים מהחברה וממוסדותיה — הבידוד החברתי : התרומה מרצון של האוכלוסייה הגרמנית	
תעמולה נאצית אנטי יהודית		
	1938-1939 שנת מפנה והסלמה, ליל הבדולח ומאסר ההמונים	
הקרב על בריטניה הצדדים במלחמה : בעלות הברית, גרורות הציר ומדינות נייטרליות	מלחמת העולם השנייה העיקריים : 1939-1941 : הפלישה לפולין, לצפון ולמערב אירופה — הסכם ריבנטרופ-מולוטוב	מלחמת העולם השנייה
החזית המזרחית	1941-1942 : הרחבת המלחמה לחזיתות השונות — מבצע ברברוסה — פרל הרבור והצטרפות ארצות הברית למלחמה — ניצחון גרמני	
1942-1943 : המפנה במלחמה : הישגי בעלות הברית בצפון אפריקה (אל עלמיין), ברוסיה (סטלינגרד)		



מתקפה בדרום איטליה, הפלישה לנורמנדי		
	1944-1945 : מאבק מכריע וסיום המלחמה — כניעת גרמניה — הטלת פצצות האטום על יפן	
חסידי אומות העולם	כיצד התאפשר הפתרון הסופי? 1. מדיניות הנאצים ושותפיהם נגד היהודים במהלך מלחמת העולם השנייה באזורים השונים : <u>באזורים הכבושים 1939-1941</u> — צעד ראשון : התעללות ביהודים והשפלתם — הקמת מחנות עבודה וכפייה — איגרת הבזק של היידריך, ריכוז היהודים בערים והקמת יודנרטים — ריכוז היהודים בגטאות וסגירתם — החרמת הרכוש היהודי <u>מיוני 1941 עד מאי 1945</u> — "הפתרון הסופי" מבצע ברברוסה וראשית פעילות הרצח של האיינזגרופן — הקמת מחנות ההשמדה — ועידת ואנזה — האקציות בגטאות, השילוחים למחנות — ההשמדה והסלקציות	גורל היהודים במלחמת העולם השנייה — השואה



	— חיסול הגטאות — חיסול המחנות וצעדות המוות 2. גורל היהודים בצפון אפריקה	
פעילות עזרה וסעד — חינוך ותרבות דילמת קבלת המינוי — התמודדות עם מצוקת האוכלוסייה היהודית בגטו עד לגירוש למחנות ההשמדה — דילמת ביצוע גזרות הנאצים בתקופת הגירוש וההשמדה שאלת הגיבוי הציבורי פרטיזנים: הדילמות — גטו או יער? סיכון מול סיכוי	דילמות ודרכי התמודדות בתנאים תת־אנושיים: עמידה יהודית: "האיברלייבן" ו"קידוש החיים": המאבק לשמירה על צלם אנוש — לימוד תורה, קיום מצוות ופנייה אל רבנים בשאלות הלכתיות ובהנהגת החיים (שו"תים) 1. התמודדות ההנהגה: היודנרטים — הנהגה במלכוד — צ'רניאקוב יש ללמוד עמודים 144-145 (עד דילמת קבלת המינוי. לא כולל) וכן על צ'רניאקוב בעמוד 146. • הנהגת רבנים: האדמו"ר מפיאסצ'נה — גילוי אחריות כלפי הקהילה והישארות בקרבה, עידוד והענקת ביטחון בדרשות ובפסיקת הלכה להתנהגות בתנאים לא שגרתיים 2. התנגדות מזוינת לנאצים מרד בגטאות ובמחנות, מרד גטו ורשה	התמודדות היהודים עם מציאות החיים בימי השואה

		שארית הפלטה
התמודדות עם החזרה לחיים : מחנות העקורים וניסיונות השיקום תנועת "הבריחה" — ההעפלה לארץ־ישראל		

